

A
II. RÁKÓCZI FERENCZ

SZÜLETÉSHELYÉT JELZŐ EMLÉKTÁBLA

LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE

ALKALMÁVAL MONDOTT

MEGNYITÓ BESZÉD

ÉS

KÖLTEMÉNYEK

Ara 20 kr.

SÁTORALJA-UJHELY.

NYOMATOTT A „ZEMPLÉN” KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1882.

M43

0493196

1993 -05- 3

Megnyitó beszéd.

Matolai Etelétől.

...! Polgártársaim! Mélyen tisztelt nagy közönség!

A ki már különben is nem értesült volna — e diszes nagy közönséget látva — sejtene, tudná, hogy itt oly valami történik, hogy e nagy gyülekezetnek rendkívüli oka és célja van, a mely oly magasan áll a mindennapi dolgok felett, mint a napfény a boru felett, vagy — hogy épen a tárgyhoz szójak — mint egy korszakot alkotó nagy hazafi alakja magaslik felettünk — mindennapi törpék felett.

Igen is! — tisztelt nagy közönség — egy ily kiváló alak emlékének megünneplésére gyűltünk itt össze, a milyent törtenelemünk alig tud annyit felmutatni, a hány évszázad óta birnk e szép hazát.

E nagy férfi mintegy 200 év előtt itt — ezen most elhanyagolt kastélyban jött e világra, itt szülte őt anyja, a hős Zrinyiek hőslékü ivadéka Zrinyi Ilona, őt a hős Rákócziak, a szabadságért harczoló fejedelmek legjobbikát, legnagyobbikát: II. R. Ferenczet... Fejedelmi családsarja, roppant kiterjedésü fejedelmi uradalmak birtokosa és még is — csudálatos — egész életén át, nemhogy kényelemben dőzsölt volna, soha nyugta nem volt, mintha a sors csak azért emelte volna származása, vagyona, ritka tehetségeinél fogva oly magasra, hogy ott szeszélye szerint untalan anyja, vesse... Csudálatos — mondám? — sőt inkább mert a ki az ő helyzetében nem... ak, de

a hazának szenteli életét: az lemondott a nyugalomról, az a folytonos hányódás, az örökös aggodalom, a szüntelen küzdelem, a szenvedések halmazának keresztjét vette vállára.

Nem feladatomban — ehhez gyenge is volnék — életének történetét előadni: s abból csak annyira szoritkozom, hogy e t. n. köz. minden tagja megérthesse, mi indított minket, néhány igénytelen magán polgárat e hazának s e megyének arra, hogy e nagy férfiú szülőházát emlék-táblával jeleljük meg, s e tábla leleplezését megünnepeljük.

Nincs a ki ne tudná, hogy nemzetünk a legutóbbi 4-ed $\frac{1}{2}$ század alatt több ízben kényszerült fenmaradásáért élet-halál harcot küzdeni, nemcsak külellenség, de azon hatalom ellen is, a melynek kezelésében időnkint némely saját fiai is részt vettek, a mely a nemzet vérével és pénzével is, bizonyos korlátok közt, törvényesen rendelkezhetett, de gyakran e korlátokat áttörve, törvényellenesen rendelkezett.

E harczok nem végződtek ugyan végleges diadallal, sőt zászlóvivők többnyire üldöztetés tárgyává lettek, nagyrészek a vérpadon végezte életét, de küzdelmeik, szenvedéseik megtermék gyümölcsüket, a nemzet ezekből ujult "leterövel" támadt fel, s ellenei megérezvén a létéért küzdött oroslány erejét, ügyekoztek vele kibékülni, s alkotmányos szabadságának élvezetében rövidebb vagy hosszabb ideig nem háborgatták.

Ezen szabadságharczok zászlóvivőinek, vezéreinek egyik legnagyobbikát saját századunkban ismét a mi megyénk szülte, amott a Hegyalja délnyugoti végénél, a ki feladatára, törekvésére, sorsára nézve oly hasonló e mai ünnepélyünk tárgyához II. R. Ferenczhez, a ki ismét a multban e zászlóvivők közt mindenestre a legnagyobb volt, a ki itt a Hegyalja kelet-éjszaki végén, e szerény lakban született. Azon zászlót tüzte ő ki — a magyar alkotmány és vallásszabadság — a függetlenség zászlóját, a melyet előbb saját ősei és közvetlen előtte mostoha apja Thököly Imre lobogtattak. Ennek legyőzete után anyja gyermekeivel együtt a győztesnek hatalmába esvén, kénytelen volt fiát, neveltetés végett, annak átengedni. Ámde a 12 éves fiában ősei szabadság- és hazaszeretete már meggyőzött, s midőn a már elhamvadottnak lá-

parázsra az imádott magyar haza ellen irányzott üldözés keserü olaja cseppent, fellobogott az egész nagyságában s fényével az akkori művelt világot árasztá el, s ragadá tiszteletre, bámulatra.

Pedig természeténél fogva nemcsak jó szivü, de a bosszuvágyának minden szikrájától ment, türelmes, szelid volt ő és bár a szabadság és függetlenség hívei már ostromolták, hogy élökre álljon, sőt nevében a türelmetlenebbek itt a Hegyalján, már a harczot is megindították: ő ezektől távol tartá magát és talán még sokáig, talán soha se fog vala fegyvert, ha éppen ellenei nem kényszeritik rá, a kik őt az ártatlant — s így semmi rosszat nem sejtöt — n.-sárosi várában meglepik, s Bécs-Ujhelybe fogságba hurczolják.

Ez győzte őt meg — mert meggyőzte volna magát a türelem angyalát is, — hogy a z o n hatalomtól, nem ő maga, de nemzete semmi jót nem várhat és német hercegi családból való hü neje által kiszabadittatván — 27 éves ifju korában élére áll a zászlaja ala sereglett magyar hadnak — a következő évben már majd az egész ország birokában van, czirkáló csapatjai már Bécset is nyugtalanítják, — a hatalmas — a némely nem magyar történet íróktól „nagy“-nak nevezett I. Lipót császár, tőle fegyverszünetet kér.

Az ígért franczia segítség azonban elmarad; a hadi szerencse koczkája odakünn a császár javára fordul és lehetővé teszi sokkal nagyobb erőt vetnie Rákóczi hadaira; de 3 év alatt emez már ismét az ország legnagyobb részét felszabadítja, 1708-ban azonban Trencsénnél serege szétveretvén, két év alatt felbomlott, s ő Lengyelországba menekült.

Kicsavarván balsorsa ekként kezéből a sokáig dicsőségesen lobogtatott zászlót, — 34 éves korában pályája be volt végezve és mert a szatmári békekötést hazánk érdekeire kielégítőnek el nem ösmerte: számkivetett lett, 59 éves korában, idegen földön, mint hontalan halt el. De — mint előbb szabadságharczainkról általában mondám — az ő küzdelme nem maradt sikertelen, sőt éppen az ennek hatása alatt keletkezett békekötés folytán közel másfélszázadon át alkotmányunk erőszakkal meg nem támadtatott.

Ismétlem — nem akartam történelmi előadást tartani, nem életírást adni, — csak annyit mondani, a menyivel igazolva legyen a m. t. n. közönség előtt azon kegyelet, a mely minket ez emlék-tábla készíttetésére, s a t. közönség meghívására indított.

S ha imént sajnáltam, hogy nem vagyok képes II. R. Ferencz életének, érdemeinek részletes, hű és teljes tükrét mutatni fel: százsorta inkább fájjalom, hogy nem vagyok megáldva oly lánglelkü szónoki tehetséggel, a melylyel e t. n. köz. minden tagjának, de főleg a hazánk, nemzetünk jövőjét magában hordozó, s azt előkészítő ifju nemzedéknek szívébe csepegtetném s maradandólag beleégetném azon elveket, érzelmeket, gondolkozást, törekvést, egyszóval azon szellemi tulajdonokat, a melyek II. R. Ferenczet — tehetségei hozzájárultával — azzá tették, a miért ily kegyelettel tiszteljük emlékét, a honszerelmet, a szabadság és függetlenség szeretetét; a nemzet életképességében, önerejében s jövőjében való bizalmat, s mindenekfelett a feltétlen készséget hazánk hívására életet, kényelmet, hivatalt, testi épséget, vagyont, egyszóval mindenünket tétova nélkül elhagyni és feláldozni; — mert, ha a bekövetkehető vész ideje nem ily érzelmektől áthatott ivadékot talál, akkor elmondhatjuk, hogy Magyarország nem lesz, de volt; míg ellenben, ha utódaink ily érzelmekkel lesznek eltelve, ily meggyőződéstől és önbizalomtól lelkesülve — akkor:

»Egymást értve, boldogítva, ily egy nép
Bármí vésszel bizton, bátran szembe lép,«

akkor biztosítva lesz hazánk, nemzetünk élete, függetlensége, szabadsága a nemsokára bekövetkezendő újabb millenniumra is.

* * *

Hulljon le immár a lepel az emléktábláról, a melyet ez elvek, ez érzelmek terjesztőjéül, örökítőjéül a m. t. n. közönség tulajdonába átadok, kegyeletos ótalmába ajánlok.

Éljen a haza!
Éljen a magyar!

II. Rákóczi Ferencz emléke.

Jókai Mórtól.

Hogyha alvó volnál, távol tenger partján,
 Gyöngé sóhajtásom akkor is felköltne, —
 Ez a gyöngé sóhaj, millióknak ajkán
 Sokszorozva, vihar harsogását öltve.

De te örökélő, örök ébrenlévő,
 Mindig itt vagy köztünk, mióta születted.
 A fényes multból a végtelenig érő
 Nem halott árnyék, nem: világosság lettél.

Neved egyértelmű lett a *szabadsággal*,
 Él benne egy nemzet minden szentelt vágya.
 Minden, mi a multból fénnel visszalángol,
 Minden, mi a jövőt reménykedve aldja.

Fejedelmi bölcső volt a fényes csónak
 Egek országából mi a világra hítt; —
 Hitták *számműzésnek, nehéz koporsónak*,
 Azt a gyászos hajót, mi oda visszavitt.

S az a tenger, mit e kettő közt bejártál,
 Annak egy neve van: *nemzeti dicsőség*.
 Méltó, hogy a miért küzdted, mire vártál,
 A késő utódok az álmot betöltésék.

Diadalmas harczok egész sorozatja
 Követte zászlóid. Hívó szózatára
 Tárogatóidnak kelt e hon magzatja,
 Lélek szállt a vasba, s a vér nem volt drága.

S a szabadságért kihullott vér olyan mag,
 Mely századok mulva termi meg kalászat,
 Gyökerei élnek, sarjai kihajtnak:
 Hiába tapossák, hiába kaszálják!

Mi maradt a nagy kor tündér világából?
 Egy nagy „*név*,” az „*aranykönyvből*” kifelejtve
 S egy hamvvedernyi *por*, Keletország távol
 Tengerpart vidékén nagyon jól elrejtve.

Egy „*dal*,” mely a drága halottaknak sírt ás,
 S miben holt és élő lelkek egybeforrnak. —
 Egy „*rézpénz*,” a mit a rávert szó „*libertas*”
 Arany értéküvé tesz az utókoroknak.

S még maradt valami: *a te egész lelked*:
 Egy nemzetnek szívét lánggra gyújtó szikra,
 Olyan tisztán, ahogy az égbe lehellted
 Egyik ivadékról szállva a másikra.

Vele voltál mindig édes nemzetteddel,
 Sűrű gyászsaiban, ritka örömeiben.
 Hogy annyi veszély közt soha sem csüggedt el,
 Hogy annyi ellenség nem győzött e népen!

S az *eszme*, a minek egy éltet szenteltél,
 Küzd, épít és terjed, hódít és elfoglal;
 Mi halottnak látszott, álmaiból felkél,
 Helyet kér a földön és halad a korrall.

Sokan *imádnak*; de kevesen *ismernek*.
 — Kik leginkább híznak, hogy álmod felköltésék
 Zaját hallják csupán győzelmes *fegyvernek*,
 S nem látják benned a haza legfőbb *bölcsét*.

Kinek az *árnyéka* drágább, mint a *fénye*,
 Az az önzéstelen, föláldozó lélek,
 Kinek *lemondása* volt legtöbb erénye,
 A milyennek téged én megismerélek.

Mindent a hazának, magadnak semmit sem:

A nemzetnek azt is, mi érhetlen távol ;
Saját fejednek még azt sem, a mit Isten
Adott, felkent ősök dús hagyományából.

„Hitnek,“ „gondoltnak,“ „földnek“ szabadsága:

Minden ajku honfi szívében „egy“ bálvány,
Ki mindenek fölött imádott és drága,
Kit lelkében visel, nem csupán a száján.

A „haza,“ a *haza*, s örökké a *haza*!

Ez volt az a bálvány, a kit fölállítal.
— Már most hát ébredj föl, már most hát jöjj haza,
A kit úgy imádtál, az a bálvány itt áll!

Nézd: szabad a „nép,“ „föld,“ a „vallás,“ a „sajtó,“

Nincsen rabszolga már Magyarország földén,
A honszerelemnek nincs már börtönajtó
S milliók fölött csak egy úr áll: *a törvény.*

Halld: a magyar nevét megbecsüli minden.

Édes nyelvünk versenyt fut mívelt népekkel,
A magyart tisztelve emlegetik kinn, benn,
Merre a nap nyugszik, a hol a nap felkel.

Nézd: a magyar zászlót szárazon, tengeren,

A magyar fegyverét népek erős harcán,
Mit a magyar földje, keze, lelke terem,
Még a *libertást* is a hitel piarczán.

És nem pihenünk meg: haladunk előre,

Helyt állunk a bajnak, kiállunk ostromot,
Nehéz munka ha jön, nem térünk előle,
S a jövőnek rakunk jó fundamentomot.

Csapás el nem csüggeszt, siker el nem kábit,

Erőnket feszítve, gondunk sokszorozva,
Végezzük a multak elkésett munkáit,
Remélve a *Jóban*, de készen a *Roszra.*

Hol minden gondolat csak egy *hazát* teremt.
 Ennek hódol, áldoz, e *földi Istennek*:
 Ez a te *szellemed*, óh *Rákóczi Ferencz*,
Ilyennek látlak én, *ilyennek* ismerlek.

Egykor koronával kínáltak: nem kellett *)
 Az a korona már összetörött régen;
 De töviskoszorúd újra kizöldellett,
 És csillagkoszorúd ott ragyog az égen.

Emlékköved nagyobb a piramidoknál,
 Ilyen siremléke egy dicsőnek sem lett:
 Meg vagy örökítve jobban mindazoknál:
Mauzoleumod az egész magyar nemzet.

Töltse be „szellemed” ezt a *magas* házat
 S „az” nőjjön oly *nagyra*, hogy azt befogadja,
 Ugy fényt árasszon rá minden jövő század,
 Mig a szív melegít — mig az Isten napja!

Rákóczi Ferencz emléke.

Fejes Istvántól.

Bolygatja sirodat félénk kezekkel,
 Remegve tőled ma e hon fia,
 S hol lelked érzi, oda nézni sem mer,
 Emlékezése is csak tétova.
 Ó! mert e korhoz óriás valál Te,
 Nagyságodat nem bírja meg szívünk;
 Fényét nevednek a mi megnövelte,
 Erőt mi arra, hajh! nem érezünk!

*) Lengyelország koronájával.

Magasan áll dicsőséged felettünk,
 Örök világu csillagok között;
 S alant mi, mint halottak összeestünk,
 Önön bününk a röghöz kötözött.
 Szent és nagy eszmék véres lobogóján
 Csillámlik ott a napfény, hol te vagy;
 Itt bús setétség, tettbe', szívbe' hiány,
 Már a magyar csak önzésébe' nagy!

Rákóczy, ó! ki is volt? Borsi vára,
 Te elfeledt hely, pusztá omladék,
 Hol rá süttött az első nap sugára,
 Hirét a nagynak te beszéld ma még!
 Bölcsője itt volt, itt regett e helyen,
 Te kis berek, magyar föld, te szüléd;
 Hálátlanul hogy mindent ne feledjen,
 Mondd a magyarnak, hogy miért tevéd? . . .

. . . Már százados harcz dúlt e haza földén,
 Nem szüle nyugtot a mohácsi sír;
 De szüle uj vizályt szövetség örvén,
 Szült uj nyomort, mely máig Bécsre sír.
 Százötven évig nyögte bús igáját
 Török seregnek árva nemzetünk,
 S a honfiak, a Zrinyiek csatáját
 Bécs gyámkeze forgatta ellenünk.

Százszor torolta volna meg Mohácsot
 E hősokeket mindég szülő haza,
 S Ozmán keze bármily vasat kovácsolt,
 Letörte volna a magyar maga;
 De álnokul megfogta uj barátja,
 S vergődni hagyta omló vériben,
 Hogy majd midőn már összeesve látja,
 Torának ölyve akkor ő legyen.

És jött e kor; függetlenségi harczunk
 Nagy százada már alkonyára tért;
 Dicsőséget a kikkel még arattunk,
 Bocskay, Bethlen napja véget ért.

Rákóczy György leszállott még ragyogva,
 Sírjára a szabadság fénye szállt;
 A „*bujdosók*“ s Bécsujhely annyi foglya?
 Már rab hazában értek rab halált.

Rémes sötétség síri éjszakája,
 Hazánk halálát lesve szálla már; —
 Mert ha kiölve lelki hősi lángja,
 Nemzetre, népre, akkor jön halál! . .
 Remény se' volt; hörgése a halónak,
 Csörgése a bilincsnek elvevé;
 Kit Borsi szült, az is rab, tán ma hónap, —
 Ha lelke van még, ő is vérpadé . . .

Bölcsője itt volt, itt rengett e helyen,
 Te kis berek, magyar föld, te szüléd,
 S azért szüléd, hogy téged ne feledjen,
 Ne az anyának vérező szívét . .
 Azért szüléd, hogy lelke ősi lángja
 Föllelkesítse újra a hazát,
 S a végcsapást, mit önkény mért reája
 Ő váltsa meg, feláldozván magát!

Rákóczi, ah! ő állt elé a kornak,
 Melyben sem Isten, sem jog, sem haza,
 S a börtönökben felhangzott a szózat:
 „Pro libertate et pro Patria!“
 A vérpadon s gályán pusztult dicsőknek
 Mint harsonák felzúgtak csontjai,
 S életre vált a holt, a merre léptek
 A hősi bajnok hősi hadjai.

Véres csatákban, harczy küzdelemben,
 Mutatta újra a magyar hona,
 Hogy szent jogáért halni kész dicsően,
 De szolgál-jármot nem visel soha.
 Élet-halál harcz rendítő tusáját,
 Így vívta meg Rákóczival hazánk,
 S ő üzte el sírunknak éjszakáját,
 Ővé a dics, hogy gyáván nem halánk.

Hol volna a magyar, ha nincs e hőse?
 Mély sírba', melyből nincs felébredés;
 Lezajlott volna rég bús temetése,
 S hírét befedné néma feledés.
 A hősi harczok véres századával
 Tünt volna le szabadság-csillagunk,
 Nagy őseinknek hírt vivén magával,
 Hogy gyászutódok, mert rabok vagyunk.

De fénybe' tünt a nagy század felettünk,
 Villám tüzétől lelkednek, te nagy!
 Sápadvá állt Bécs, meg nem érve vesztünk,
 Míg a hazának bátor őre vagy.
 Csapásaidra meghajlott az önkény,
 S kevély csatáját félve adta fel;
 Sírodtól is hajh! még soká remegvén,
 Mert, ó! az is e honra fényt lövel. . .

Rákóczi ez volt; a dicsőbb koroknak
 Hazánk egén utolsó csillaga;
 Védőd, te nép; védője ős jogodnak,
 Bár vesztve érted annyit önmaga.
 Fény, kincs, gyönyör, — vásári lelkek ára,
 Romlott időkben, eszméért jogért, —
 Volt ő neki, volt üdve, koronája,
 S feláldozá mind a szegény honért.

Ó, hála érte, hála itt e helyen,
 Hol honszerelmre szült dicső anyád;
 Hol most dalom zokog, hogy ennyi jelben,
 Csak ennyiben áldoz neked hazád!
 Ah! mily sietve kélnék téreinken
 Kisebb idők roppant emlékei,
 S im e szerény is késve támad itten,
 Bölcsőd helyét, te nagy, megörzeni.

De félre köny! panaszszal meg ne sértsem
 Emlékedet, ki így vagy oly dicső;
 Így, hogy porodnak itt csak helye sincsen,
 És tetteidről nem szól semmi kö.

Nevedhez emlék méltó ugy se lenne,
Csak egy, ha eszméd győzne e hazán,
Ha honfi szivünk szent oltárt emelne
A szabadságnak, melynek áldozál.

Óh! de e korhoz óriás valál Te,
Nagyságodat csodálja csak szivünk,
S fényét nevednek a mi megnövelte,
Erőt mi arra most nem érezünk.
De mint villámlás szálljon ide lelked,
S a csüggedésnek légy lángostora,
Gyujtsd áldozatra egyszer még e népet
,Pro libertate et pro patria!!!

Rákóczi menekülése.

Bajusz Józseftől.

Ti üdvözljétek a piruló hajnalt

Én a zord éjszakát, —

Ti zengjétek a gyermek bölcső-danáját,

Én a szörnyü halált! —

Kinek ma nagy nevét márványba vésitek ;

Fenséges röptében

Elfogva, mint madár, — ha társát elviszik,

Epedt Bécsujhelyen.

A hon égett — mint láva Vezuv belsején —

Kitörni készen állt.

Minden szem Bécsnek szegezve, — Rákócziért

Mondott forró imát! . . .

A nagy idő szülte, nem Zrinyi Ilona,

Nem az édes anyja.

Ennek az egéről, Munkács mezejéről

Letűnt már a napja!

A szétszórt kurucz-had, — Thökölyvel élén —
 Csügg a haza képén,
 A magyar szabadság letiport zászlaján,
 Kétségbeesésén! — —

Rákóczit elzárták, ifju nejétől,
 Kedves gyermekétől!
 Megfoszták a magyart varázsló nevétől,
 Meg — hü vezérétől!

„Mért nem is hallgattam — így beszél szakgatva —
 Azok tanácsára,
 A kik megintettek, hogy ne bizzam sorsom
 A német szavára!”

„Hejh! hogyha Longueval el nem árult volna!
 Most nem lennék fogva!
 Nincs szervezett erő, a mely e fogságból
 Kiszabadithatna!”

„Ugyan az a fogház, ugyan az a szobám,
 A melyből nagyatyám
 Zrinyi Péter elhullt — mert igaz magyar volt —
 Az osztrák vérpadján!”

* * *

„Ily késő éjszaka, kinek szemsugara
 Néz fel ablakomra?
 Tán e sötét alak — gyászos ruhájában
 Jó anyám árnyéka?!”

„Óh! de az nem lehet, — hogy jött volna ide?
 Ilyen messze földre,
 A hol még a lég is veszélyt hord magában
 Mi nemzetségünkre!”

„Vagy talán kedves nőm? — e beteges angyal —
 Beszél a várnagygyal?
 Kedves szép Saroltám! nem fogsz te már szólni
 Soha jó uraddal!”

Mindig sötétebb lesz — — eltűnik az alak,
 El mint a gondolat,
 A melyben merengett, — és gyötri a fogolyt
 Egy kinos öntudat:

Sárosi várából még szökhetett volna,
 Szomszéd Lengyelhonba,
 Az év György havának tizennyolczadikán
 Még nyitva volt utja.

„Magam, hadd vesszek el, de mi lesz hazámból?!
 Nőmből, kis árvámból?
 És idegen földön férjével bujdokló
 Imádott anyámból?!“

— Így töpröng a fogoly: „Nincsen többé remény
 Magyar hazám egén,
 Le fog hullni velem — a ragyogni kezdett —
 Csilló éjszaki fény!“

* * *

— Megzörren ajtaja „Ki jöhet be ilyen
 Szokatlan időben?“
 „Talán, — hogy ne lássák — éjjel hajtják végre
 Szörnyü büntetésem!“

„Nem ily sötét halál illet meg engemet,
 Nyilvános éltemet,
 A népszabadságért — alig hogy megkezdett
 Elszánt küzdelmemet!“

„Vigyetek ki engem tiszta fényes nappal
 Nagy nyilvánossággal,
 Hogy lássák: mint szokott bánni ti fajotok
 A szegény magyarral!“

* * *

A belépő ember?: — nem más mint a várnagy,
 Még bevésb kételyt hagy
 Rákóczi szívében — e nagy gyalázatra —
 Minden vér összefagy:

40
 „Mít tart a kezében? mi van e csomagban?
 Talán rabruhában
 Fognak kivégezni, hogy meggyalázzanak
 Életben, halálban?!

„Pszt! — csendesen herczeg! — szól halkán az őrnagy:
 Vesd le enruhádat,
 Cseréld fel ezekkel és hagyd el azonnal
 E rémes fogházat!”

„Künn vár Berzeviczy és egy hü embere,
 Lovad vezetője.
 Én haljak meg inkább, mint egy nagy nemzetnek
 Egyetlen reménye!”

— — Egy forró ölelés, — — négy gyöngy a
 Válhattak-e szebben? [négy szemben,
 — — Rákóczi elnyargalt — két hü emberével
 Meszsze a sötétben . . .

** ** *

Léhmán volt a neve, ennek a várnagynak,
 Szabadítójának,
 A ki ő helyette — általadta magát
 A biztos halálnak.

Abból a szobából, abba a fogházba
 Vitrék őt halálra!
 Méltó az ilyen ember — akárhogy történt is?
 Ez emlék lapjára.

Ezért üdvözlöm én a sötét éjszakát,
 És a szörnyü halált,
 Mert egy élet árán Rákóczi és hazám
 Szabadítót talált!

